

en l'altar feta per un obrer de Castelló a les darreries del segle XV.

Cap referència tenim però de la forma del seu altar, que devia ésser com els de la majoria dels de la època, constituït per la mesa, l'antependi i el retaule. En el pilar de l'ara, o mesa, hi devien haver les relíquies més estimades per la comunitat. Era generalment de pedra, rectangular i petita (de 1 i mig per 0'60 a 2'30 per 1 m.), possiblement sostinguda per columnes de marbre, doncs el nombre de capitells escampats per l'Empordà procedents del monestir fa creure que no eren allí escassos. Devia tenir magnífiques taules pintades, car aquestes abonden també en nostra terra, fetes per artistes que se suposen locals. Res però se sab de l'altar de Sant Pere de Roda, quals retaules degueren extingir-se en el foc que els francesos causaren en el segle XVII, com veurem més endavant. Amb els retaules foren cremades les imatges de fusta i molts objectes del monestir.

L'església era més alta de lo que avui és. El seu paviment està en tota sa extensió recobert d'una capa de runa —pans de guix de l'enluminament fet en el segle XVII, restes de làpides i desprendiments de la volta, enfortit tot per les filtracions de les plujes i barrejat per les excavacions del nostre temps— de més d'un metre d'essor, com ho demostrava la porta que dona a l'escala que condueix a la torra del creuer esquerra. Treia aquesta runa el temple adquiriria una major esbeltesa doncs es veuria la elegància dels pilans i la perspectiva hi guanyaria molt. La diferència de nivell amb la galilea fa suposar que hi havia una escalinata en ella i en l'altar de les que possiblement encara avui se'n conserven restes baix la runa que uniformitza el seu sol.

En les naus laterals i junt al deambulatori, s'obren les gorges d'un obscur soterrani que pel cantó esquerra comunica per una porta amb l'exterior donant a les habitacions de l'abat. La mà de l'home ha fet grans estralls allí, suposant que hi havia enterrades joies d'una valor extraordinària. Indubtablement allí hi eren guardades les nombroses relíquies que el cenobi prosseïa. Fa alguns anys una colla de francesos enderrocaren completament aquell indret deixant-lo en el deplorable estat en què es troba avui. Les autori-

tats de La Selva pogueren foragitar als malfactors que segurament haurien acabat d'arruïnar el monestir, doncs no vacil·laren en dinamitar-lo per diversos indrets, cercant quelcom d'alienable. La cripta, en el bell mig del corredor, forma un reduït i feixuc espai que reb la llum per una finestrella que donava a les habitacions de l'abat, ocupant l'absis de la nau central. Autors antics suposen que era la cova on els monjos procedents de Roma, segons he dit ja en el capítol de les llegendes, guardaren el cap i el braç de Sant Pere Apòstol i els restes de Santa Concòrdia, de Sant Lluc i de Sant Mòderand.

La finestra del pinçó de la façada és lo únic que, amb els capitells del temple, la clau damunt l'avant-galilea i les arquacions del campanar, resta de treballat en el cenobi de Sant Pere de Roda. Presenta aquella un arc típicament romànic, amb fulles d'acant i amb dos lleons en els extrems, un d'ells encara bastant conservat. La tècnica d'aquest lleó pot donar-nos llum en la comparació i establiment d'alguns capitells del claustre que es troben escampats pel Port de la Selva i pel palau dels comtes de Perelada.

ELS CAPITELLS DEL TEMPLE

Els capitells existents en l'església de Sant Pere de Roda són de dos classes. Els uns—catorze—presenten els peculiars entrellacats nordo-germànics. Els altres—set, en la part de la nau central—són corintis. En la part superior central d'aquells es veu un motiu ornamental, la pinya, que apareix en els capitells, ja bé dintre d'al·véols. Més tard aquest motiu es troba profusament escampat a Calunya. Tenen extremades influències clàssiques, doncs també s'hi barregen les volutes corinties.

Els altres són tant gentils que més d'un visitant els hi ha suposat una procedència romana, o greco-romana.

El romànic català era obra d'artistes locals. Es limitava a una rusticitat ben comprensible en aquella època. Els artistes no s'havien mogut de la terra i no podien inspirar-se en cap altre estil que